Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. 608

Wilno, dnia 12 lutego 1932 r.

Treść numeru:

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K o l e j n y l i s t G a b r y s a d o S m e t o n y .

"Kova" Nr.1-2 ze stycznia-lutego r.b.zamieszcza kolejny list przebywającego stale w Genewie prawicowego polityka litewskiego Gabsy do prezydenta Smetony. Dodać należy, że z opinją Gabrysa liczy się rząd tautininków bardzo. W 1928 r.Voldemaras proponował Gabrysowi stanowisko gubernatora Kłajpedy, zaś w 1929 r.Smetona proponował tekę ministra Spr.Zagr.W obu wypadkach Gabrys odmówił współpracy z tautininkami, ściągając przez to szczególną ich do siebie nienawiść. Redaktor odpowiedzialny "Auszry" J.Waładka skazany został niedawno na 3 tys.lt.grzywny z zamianą na 3 mies.więzienia za umieszczenie poniższego pisma Gabrysa w swem piśmie.

List Gabrysa do Smetony brzmi jak następuje /Streszczenie/:

Do Wielmożnego Antoniego Smetony pełniącego obowiązki Prezydenta Republiki.

Panie Prezydencie,

Odwoływał się Pan 24 listopada r.ub. do narodu, wysuwając siebie na stanowisko prezydenta. Przypomniał Pan sobie, że oprócz Pana i pańskiego rządu jest jeszcze naród litewski. Pozwoli Pan, Panie Prezydencie, że nie wszyscy się zgodzą z pańską oceną przewrotu grudniowego. O ile przewrót ten był reakcją przeciwko anarchji zdołu, usiłującej wyzyskać słabość rządu, to jednak niepodobna traktować przewrotu jako reakcję przeciwko "niefortunnej polityce sejmu". Polityka pierwszych sejmów stanowiła wielką państwowo-twórczą pracę, podczas której Litwa uznana została de jure i weszła do Ligi Narodów. Rozwiązał Pan ostatni sejm, lecz nie zwołał następnego. Dlaczego? Odtad się zaczyna chaos litewskiego życia politycznego. Nie spełnił Pan przyrzeczenia zwołania sejmu. Zamiast skorygować czy zmienić dawną konstytucję w sposób konstytucyjnie przewidziany, ogłosił Pan 25 maja 1928 r.konstytucję nową. Czy nie sądzi Pan, że konstytucja ta wymaga sanckji sejmowej? Całem nieszczęściem naszego narodu jest to, że nie wykonuje Pan nawet ogłoszonej przez siebie konstytucji. Wbrew twierdzeniu konstytucji, że Litwa jest republiką demokratyczną i że suwerenna władza należy do narodu, 5 lat szaleje już w naszym kraju stan wojenny, mimo, iż państwo nasze nie prowadzi wojny z żadnem sąsiedniem państwem.Litwa nie wojuje nawet z Polską. Rząd pański podjął się zniesienia stanu wojny między Polską a Litwą rezolucją L.N. z 10 grudnia 1927 r. Poco więc stan wojenny? Czy przeciwko narodowi, jak mówią złe języki? Czyżby prawdą było, że Pan nie umiał bez stanu wojennego rządzić?

W swym manifeście do narodu powiada Pan, że dzięki historycznemu przewrotowi objął Pan urzęd Prezydenta Republiki. Na jakich jednak warunkach? Czyż nie przyrzekł Pan poprzedniemu prezydentowi Griniusowi przestrzegać konstytucji? Czyż nie przysiągł Pan na to przed sejmem? Czy dotrzymał Pan tego?

W swym manifeście powiada Pan, że oczekiwano od Pana i pańskiego rządu poprawy sytuacji. Czy jednak tego się doczekano? Czy nie zburzono pokój i spokój obywateli? Czy nie udzielono jednej tylko grupie politycznej wszystkich praw i przywilejów? Czy nie odebrano od obywateli wszystkich praw, zagwarantowanych przez konstytucję? Czyż można mówić w takich warunkach o poprawie sytuacji? Czyż Pan nie widzi, że "kierując się sumieniem własnem i swych współpracowników" a nie konstytucją uczynił cały nasz naród ofiarą samowoli urzędników? Czyż nie wynika stąd, że władza suwerenna nad państwem nie należy do narodu,jak to przewiduje konstytucja, lecz do Pana, pańskiego rządu,

komendantów wojskowych, naczelników powiatów i policji? Czyż naród litewski z subjektu suwerenności nie staje się objektem? Czy nie sądzi Pan, że naród nasz, unikając w 1926 r. anarchji zdołu, nie trafił w anarchję zgóry? Czyż przy pomocy stanu wojennego i sądów polowych utrzymuje się "zaufanie narodu do siebie samego"? Czy zamierza Pan utrzymać jedność narodu, wytępiając partje jedynie środkami policyjnemi? Czyż wybór Pana na prezydenta republiki może być legalny, skoro sama ustawa o wyborach prezydenta jest nielegalna?

Nasz naród i kraj stoją w obliczu bardzo doniosłych i groźnych wypadków w związku z konjunkturą wszechświatową i wciąż grożącą nową wojną. Litwa będzie mogła wyjść cało ze zbliżającej się burzy, o ile skupi wszystkie swe siły, jak to było w 1915-20 r., przywróci w kraju pokój obywatelski, a grupy polityczne będą miały możliwość współpracy z rządem demokratycznym nie zaś dyktatorskim oraz na podstawach porozumienia a nie przytakiwania. Wypadki toczą się z szybkością błyskawicy. Śpiesz Pan, Panie Prezydencie przywrócić narodowi ustrój konstytucyjny, by światowa burza nie zaskoczyła nas niespodziewanie.

La Chaux, Vevey
10 grudnia 1931 r. J.Gabrys.

K r o n i k a .

R a d a o r d e r u W .Ks. G e d y m i n a .Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.33/, prezydent Smetona i premjer Tubelis wyznaczyli radę orderu W.Ks.Gedymina w składzie następującym: W.Matulajtis /prezes/, D.Zaunius,/P.Szniukszta, M.Römer, K.Szaulys, J.Bulota /członkowie/.

B u r m i s t r z K o w n a o a k t u a l n y c h s p r a w a c h m i a s t a ."Lietuvos Aidas" /Nr.33/ zamieszcza wywiad prasowy z burmistrzem Kowna inż.Antonim Graurogkasem w sprawie aktualnych kwestyj, dotyczących Kowna: sprawa wykupienia elektrowni wchodzi już w fazę rokowań. Wprawdzie spółka akcyjna, której własność stanowi obecnie elektrownia,oświadczyła, że cenę wykupna elektrowni będzie mogła ustalić dopiero w 1933 r., jednak już obecnie toczą się układy o obniżenie opłat za światło.

Jeżeli chodzi o bezrobotnych w Kownie, to naogół mało się oni rejestrują. Część zarejestrowanych bezrobotnych uzyskała już pracę przy robotach publicznych /regulacja ulic/. W najbliższej przyszłości zamierza się zaangażować do robót publicznych pozostałą resztę bezrobotnych. Samorząd kowieński trzyma się wogóle zasady udzielenia bezrobotnym nie zapomóg a pracy. W związku z tem wynagrodzenie przy robotach publicznych jest akordowe. Z pomocą finansową samorządowi kowieńskiemu przy organizowaniu robót publicznych przyszedł rząd.

Samorząd kowieński starać się będzie rozwinąć istniejącą sieć wodociągową i kanalizacyjną, obejmując również przedmieścia. Podobnież dążyć będzie samorząd w miarę możności do brukowania pobocznych ulic.

Udoskonalana będzie komunikacja autobusowa. Magistrat rozważa kwestję zbudowania nowej kolejki miejskiej, wychodząc z założenia, że jest to przedsiębiorstwo dosyć rentowne.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

E c h a w y p a d k ó w k ł a j p e d z k i c h .Prasa niemiecka donosi, że o ile rząd litewski nie zamianuje oficjalnego pełnomocnika z grona delegacji litewskiej, to przedstawiciel Niemiec zażąda rozpatrzenia sprawy Kłajpedy pomimo nieobecności pełnomocnika litewskiego.

Odpowiedź rządu litewskiego, przesłana sekretarzowi generalnemu Ligi Narodów w sprawie zajść w Kłajpedzie atakowana jest w Niemczech, jako próba odwleczenia sprawy. Rząd niemiecki - oświadczają tutejsze koła - w żadnym wypadku nie zgodzi się na proponowany przez Zauniusa termin 23 lutego dla rozpatrzenia przez Radę sprawy kłajpedzkiej. Podsekretarz stanu w niemieckiem ministerstwie spraw zagranicznych von Buelow uczynił w dn.10 b.m.po południu nowe demarche w sekretarjacie generalnym Ligi w sprawie kłajpedzkiej, żądając ponownie natychmiastowego rozpatrzenia jej przez Radę. Buelow sprzeciwiał się, by Rada czekała na przyjazd Zauniusa, który oświadczył, że chce

osobiście reprezentować Litwę, ale że może przyjechać do Genewy dopiero 23 lutego. Buelow, jak słychać, zażądał, by Rada zebrała się dla rozpatrzenia tej sprawy najpóźniej w piątek, ewentualnie nawet bez udziału reprezentanta Litwy. W tym ostatnim wypadku ograniczyły się niewątpliwie do wysłuchania niemieckiego punktu widzenia.

Związek byłych członków niemieckich wojskowych formacyj bałtyckich zwrócił się do rządu z apelem, w którym domaga się natychmiastowego zerwania stosunków dyplomatycznych z Litwą i zorganizowania uzbrojonej straży na granicy okręgu kłajpedzkiego. Odezwa stwierdza dalej, że tysiące starych wypróbowanych wojowników gotowe są stanąć znowu na straży wschodniej rubieży i chętnie oddać krew i życie za stracone obszary niemieckiego Wschodu, za jego rdzennie niemieckich mieszkańców.

Z pogranicza donoszą, iż w ostatnich dniach z pogranicznych powiatów Litwy ściągnięto ok.1500 szaulisów, których specjalnemi pociągami odwieziono do Kowna, zaś stamtąd do Kłajpedy. Szaulisi wezmą udział w projektowanej wielkiej demonstracji przeciwko Niemcom, która ma nastąpić w dn.14 b.m.

Min.spraw Zagr.Litwy Zaunius, który 9 lutego zawiadomił Sekretarjat Generalny Ligi, że będzie mógł przybyć do Genewy 23 lutego, nadesłał 11.II do Genewy inną depeszę, zapowiadającą, że przybędzie do Genewy jak tylko pozwoli mu na to stan zdrowia i że ma nadzieję przybyć tam 18 lutego. Wreszcie nadesłał Zaunius trzeci telegram, zapowiadający jego przyjazd już na 12 lutego. W tych warunkach posiedzenie Rady L.N. w sprawie Kłajpedy odbędzie się 13 lutego.

Litewskie M-stwo Spraw Z agr. otrzymało zawiadomienie z Genewy, że skarga niemiecka zostanie rozpatrzona przez Radę L.N. na posiedzeniu 12.II. Gdyby Litwa nie zamianowała swego przedstawiciela, sprawa byłaby rozpatrzona bez jej udziału. Wobec tego min.Zaunius 11 lutego wyjechał do Genewy i telegraficznie poprosił o przesunięcie sprawy na 13.II.

Według innych informacyj posiedzenie Rady L.N. w sprawie zajść w Kłajpedzie odbędzie się prawdopodobnie 15.II. Posiedzenie to mogłoby być zwołane wcześniej chyba tylko wskutek większego nacisku rządu niemieckiego.

Z Królewca donoszą, że 10.II ostatni członek rozwiązanego Dyrektorjatu Kłajpedy Žigaudas został przemocą usunięty z urzędu przez nowomianowanego prezydenta Toliszziusa. Wobec oporu stawianego przez Žigaudasa, Toliszzius wezwał policję. Žigaudas pod presją ustąpił.

D r u g a n o t a n i e m i e c k a d o L i g i N a r o d ó w . Jak podaje "Memeler Dampfboot" /Nr.35/, w dn.9 lutego niemiecki sekretarz stanu von Buelow wystosował do sekretarza generalnego L.N. notę o treści następującej: Jak o tem wiedzą członkowie Rady L.N. Kanclerz dr.Bruenning przedłożył Radzie poważną i niezwykle pilną sprawę obszaru Kłajpedy, prosząc w tym celu o natychmiastowe zwołanie Rady. Z wielkiem ubolewaniem stwierdzam, że sprawa nie mogła być rozpatrywana na posiedzeniu Rady w dn.9 lutego, gdyż nie był w Genewie obecny żaden upoważniony przedstawiciel rządu litewskiego. Chciałbym przeto zakomunikować, że mój rząd sprawę uważa za tak ważną i pilną, iż nie cierpi ona żadnej zwłoki. Gdyby przeto sprawa udziału upoważnionego przedstawiciela rządu litewskiego nie była natychmiast wyjaśniona, w takim razie muszę się zastrzec co do wysunięcia niezbędnych wniosków w sprawie dalszego rozpatrywania problemu. Proszę o zakomunikowanie treści niniejszego pisma Radzie.

Ł o t y s z e a w y p a d k i k ł a j p e d z k i e . Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.33/, cała prasa łotewska z zainteresowaniem śledzi za wypadkami. "Pehdeja Bridi" zachęca rząd łotewski do tego, by brał przykład z Litwy i ograniczył prawa mniejszości niemieckiej i polskiej, których przedstawiciele otwarcie jeżdżą na różne zagraniczne zebrania polityczne, sprzeczne z interesami państwa łotewskiego. W prasie rozważają przedstawiciele mniejszości narodowej na Łotwie kwestję, czy mogą pozostać lojalni względem Łotwy, skoro rząd łotewski nie spełnia ich życzeń.